

Piotr Soszyński
Uniwersytet Łódzki

Nauczyciel muzyki wobec narzędzi informatycznych – komunikat z badań

Nowe, informatyczne narzędzia udostępniania i upowszechniania sztuki oraz wspomagające ekspresję twórczą, powoli ale konsekwentnie wkraczają w obszar edukacji szkolnej. Atuty nowych narzędzi dostrzegane są również przez twórców polityki edukacyjnej, którzy chociażby w kolejnych wersjach rozporządzeń dotyczących standardów kształcenia przyszłych nauczycieli¹ od wielu lat umieszczają obowiązek wyposażenia absolwentów studiów nauczycielskich w umiejętność wykorzystywania narzędzi informatycznych w dydaktyce własnego przedmiotu.

Wymóg wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnej (TIK) w dydaktyce (w tym dydaktyce muzyki) dotyczy nie tylko przyszłych ale także aktualnych nauczycieli. Wpływa bowiem bezpośrednio z treści dokumentów, w których opisane zostały pożądane kompetencje nauczyciela. Są to przede wszystkim: *Podstawa programowa kształcenia ogólnego...*² oraz warunki awansu zawodowego nauczycieli³, które regulują dydaktyczny wymiar pracy każdego nauczyciela.

Trudno uznać, aby wymienione dokumenty w sposób nowoczesny podchodziły do kwestii wykorzystania technologii informatycznej w dydaktyce. Sugeruje się tam bowiem jedynie ich obecność w warsztacie nauczyciela i kładzie nacisk na umiejętność pozyskiwania informacji, podczas gdy

---

¹ Por.: *Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku (Dz.U. z 2012 r., nr 25, poz. 131); także: *Standardy kształcenia nauczycieli na studiach wyższych zawodowych, uzupełniających studiach magisterskich, jednolitych studiach magisterskich oraz studiach podyplomowych*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku (Dz.U. z 2004 r., nr 207, poz. 2110).

² *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz.U. nr 4, poz. 17, z 15 stycznia 2009).

³ *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli* (Dz.U. z 2004 r., nr 260, poz. 2593).

uczniowie pozostają na zgoła innym etapie dialogu z nowymi, interaktywnymi mediami, „tworzą własne społeczności sieciowe, uczą się myśleć, pracować i przetwarzać kulturę na nowe sposoby”⁴.

Mimo rozbieżności w rozumieniu i sposobie użytkowania technologii informatycznych, nie wolno zaniedbywać nawet tak skromnie, jak w cytowanych dokumentach, ujętych powinności nauczyciela w tym zakresie. Wdrażanie nowych technologii do dydaktyki jest bowiem obowiązkiem wynikającym nie tylko z prawa oświatowego, ale przede wszystkim z praw rozwoju społecznego i technologicznego. Monitorowanie i stymulowanie tego procesu stanowi więc konieczność.

W ostatniej dekadzie dokonano wielu badań kompetencji informatycznych nauczycieli, wszystkie jednak mają wycinkowy charakter, najczęściej ograniczony przez kryterium terytorialne⁵. Na terenie wielu województw, w tym województwa łódzkiego, przeprowadzono badania dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej w procesie edukacyjnym w roku 2008⁶. Badaniem objęto 291 szkół województwa łódzkiego różnego typu. Z badań tych wynika, że wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej w ramach przedmiotów nieinformatycznych oscyluje w granicach 3%⁷, natomiast lekcje muzyki w szkołach podstawowych w 3,2% przeprowadzone były w pracowni komputerowej, a 5,2% z użyciem mobilnego zestawu multimedialnego (laptop i projektor)⁸. Taki wynik niekoniecznie świadczyć musi o miernym poziomie wiedzy i umiejętności nauczycieli w zakresie TI⁹. Te przecież od wielu lat wchodzi w skład standardów kształcenia przyszłych nauczycieli, co w połączeniu z dominującą wciąż nieformalną drogą zdobywania umiejętności w tym zakresie każe szukać przyczyn tak niskiego wyniku badań w innych, niż stopień opanowania TI przez nauczycieli, obszarach. Potwierdzają to przypuszczenie

---

⁴ H. Jenkins, *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, tłum. M. Bernatowicz, M. Filipiak, Warszawa 2007, s. VII.

⁵ Wiele takich badań przeprowadzono w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Priorytet IV: Szkolnictwo wyższe i nauka.

⁶ P. Patora (oprac.), *Raport z badania realizacji priorytetu MEN „Ocena jakości pracy szkoły w zakresie informatyzacji procesu edukacyjnego – zastosowanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej” w województwie łódzkim*, http://www.kuratorium.lodz.pl/data/other/raport_2.pdf (dostęp: 22.01.2010).

⁷ *Ibidem*, s. 14–15.

⁸ *Ibidem*, s. 17.

⁹ TI – technologia informacyjna – termin stosowany zamiennie z TIK (technologia informacyjno-komunikacyjna).

dane, według których 84% nauczycieli szkół podstawowych województwa łódzkiego posiada umiejętności informatyczne¹⁰.

Badania kompetencji informatycznych nauczycieli stanowią również temat dwóch publikacji Barbary Kędzierskiej¹¹. Dotyczą one badań przeprowadzonych w odstępie siedmiu lat (1996–2003), co daje podstawę do porównań obu stanów oraz „oceny tempa wprowadzania nowoczesnych technologii w szkole, która w opinii wielu uważana jest za środowisko, do którego wszystkie wynalazki techniczne trafiają na samym końcu społecznego łańcucha”¹².

Pierwsze badania zostały wykonane w latach 1996–1997, w szkołach podstawowych oraz średnich Polski południowej, Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie oraz Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Krakowie. Nauczyciele muzyki stanowili 2% z ogółu 224 badanych nauczycieli szkół podstawowych i średnich. Aż 1/3 badanych stwierdziła, że nie posiada żadnej wiedzy „na temat komputera i jego możliwości”¹³, a co dziesiąty respondent uważał wiedzę informatyczną za niepotrzebną w pracy pedagogicznej¹⁴.

Wyłaniający się z drugiej edycji badań (2003) obraz pozytywnej zmiany w częstotliwości wykorzystywania narzędzi informatycznych widoczny jest głównie w grupach nauczycieli czynnych zawodowo, którzy według wyników badań częściej sięgają do komputera niż studenci uczelni pedagogicznych. Także „potwierdzeniem rosnącej roli narzędzi informacyjno-komunikacyjnych jest radykalnie malejąca liczba nauczycieli nie korzystających z komputera; dzisiaj jest ich zaledwie 4,6%, podczas gdy w ostatnich latach ubiegłego dziesięciolecia blisko połowa ankietowanych nie przyznawała się do wspierania swoich działań tymi narzędziami”¹⁵. W pozostałych zestawieniach z badań Kędzierskiej nie pojawia się osobna grupa przyszłych lub aktualnych nauczycieli muzyki czy przedmiotów estetycznych. Autorka, badając kompetencje informatyczne, skupiła swoją uwagę na trzech grupach reprezentujących trzy szczeble kunsztu pedagogicznego: studenci kierunków pedagogicznych, czynni zawodowo

¹⁰ P. Patora (oprac.), *Raport z badania...*, s. 8.

¹¹ B. Kędzierska, *Informatyczne kształcenie i doskonalenie nauczycieli*, Kraków 2005; także: eadem, *Kompetencje informatyczne w kształceniu ustawicznym*, Warszawa 2007.

¹² Eadem, *Kompetencje informatyczne...*, s. 178.

¹³ *Ibidem*, s. 86.

¹⁴ *Ibidem*, s. 87.

¹⁵ *Ibidem*, s. 191. Należy pamiętać, że „dzisiaj” oznacza stan z 2003 r., a porównanie dotyczy obydwu badań autorki – z 1996 oraz 2003 r.

nauczyciele oraz wykładowcy uczelni pedagogicznych. Takie rozgraniczenie – charakterystyczne dla większości prac dotyczących kompetencji informatycznych nauczycieli – nie pozwala na prostą paralelę z niniejszym opracowaniem, skoncentrowanym na czynnych zawodowo nauczycielach jednej tylko specjalności.

Tematu kompetencji informatycznych nauczycieli różnych typów szkół oraz studentów uczelni pedagogicznych dotyczy również kilka niepublikowanych doktoratów: Ryszarda Błaszkiwicza *Kompetencje informatyczne nauczycieli w reformowanej szkole* (2003), Arkadiusza Wąsińskiego *Poziom kultury informatycznej nauczycieli szkół podstawowych* (2001), Roberta Lisa *Wiedza i sprawności informatyczne nauczycieli w szkolnictwie zawodowym* (1999), Rafała Kołodziejczyka *Wiedza i umiejętności informatyczne studentów pierwszego roku uczelni pedagogicznych* (2008) oraz Magdaleny Andrzejewskiej *Procedury awansu zawodowego a poziom kompetencji informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli* (2007). Zakres ich jednak wykracza daleko poza rozpatrywany tutaj obszar, zarówno specjalnościowy (nauczyciele muzyki szkół podstawowych), jak i terytorialny (łódzkie szkoły podstawowe). Zakres przedmiotowy cytowanych rozpraw skupia się przede wszystkim na wiedzy i umiejętnościach nauczycieli w zakresie znajomości budowy komputerów czy stosowania pakietu programów biurowych Microsoft Office¹⁶, co w niewielkim stopniu przekłada się na umiejętność zastosowania TIK w dydaktyce własnego przedmiotu, w szczególności przedmiotu muzyka.

Ponadto istnieje dużo opracowań pobieżnych i wycinkowych, dotyczących stosunku nauczycieli do TIK, wykorzystania TIK na różnych zajęciach (bez podziału na przedmioty), bądź dotyczących wąskiego terenu, jednej lub kilku szkół, a także opinie studentów kierunków pedagogicznych, ankiety internetowe itp.

W taki obraz badań nad wykorzystywaniem TI w dydaktyce muzyki wpisują się badania, które przeprowadziłem na początku 2011 roku we wszystkich szkołach podstawowych Łodzi (96 placówek) – ich przedmiotem były kompetencje informatyczne nauczycieli muzyki. W części ilościowej badań posłużyłem się ankietą, skierowaną do nauczycieli muzyki oraz do dyrektorów szkół. Poniżej przedstawiam krótki wybór zagadnień wcho-

---

¹⁶ Taka tematyka charakterystyczna jest dla wielu publikacji (szczególnie wczesnych), dotyczących podstawowych zastosowań TI w dydaktyce różnych przedmiotów. Por. np.: M. Tanaś, *Edukacyjne zastosowania komputerów*, Warszawa 1997; B. Siemieniecki, *Komputer w edukacji. Podstawowe problemy technologii informacyjnej*, Toruń 2002.

dzących w skład badania, którego całościowy obraz, wykraczający poza rozmiary niniejszego rozdziału, został ujęty w przygotowywanej do druku w Wydawnictwie Uniwersytetu Łódzkiego publikacji.

Z deklaracji nauczycieli wynika, że 100% z nich posługuje się technologią informacyjną w przygotowywaniu lub prowadzeniu zajęć. Jest to wyraźny postęp w porównaniu z cytowanymi badaniami z 2003 i 2008 roku. Stuprocentowy wynik nie oznacza jednak, że w dziedzinie informatyzacji warsztatu pracy nauczyciele zrobili już wszystko. Tak optymistyczną deklarację respondentów należy zweryfikować za pomocą odpowiedzi na kolejne pytania – chociażby o tytuły lub adresy odwiedzanych stron internetowych czy nazwy wykorzystywanych programów komputerowych. Na tak sformułowane pytania aż 22 nauczycieli (25,9% badanych) nie udzieliło poprawnej odpowiedzi, co świadczyć może o bardzo powierzchownej bądź żadnej znajomości deklarowanych wcześniej narzędzi informatycznych. Rozbieżność taka świadczy również o innym, pozytywnym zjawisku – świadomości ankietowanych nauczycieli, że nie wypada przyznawać się do niezajomości nowoczesnych narzędzi. Świadomość ta nie wpływa jednak z wiedzy na temat wymagań stawianych nauczycielowi, bowiem tylko 33 respondentów (39%) zna taki wymóg, zawarty w *Podstawie programowej... czy Standardach kształcenia nauczycieli*¹⁷. Zatem źródłem takiej świadomości należy raczej upatrywać w środowisku zawodowym nauczyciela, które w sposób formalny czy nieformalny kształtuje u niego taką właśnie postawę.

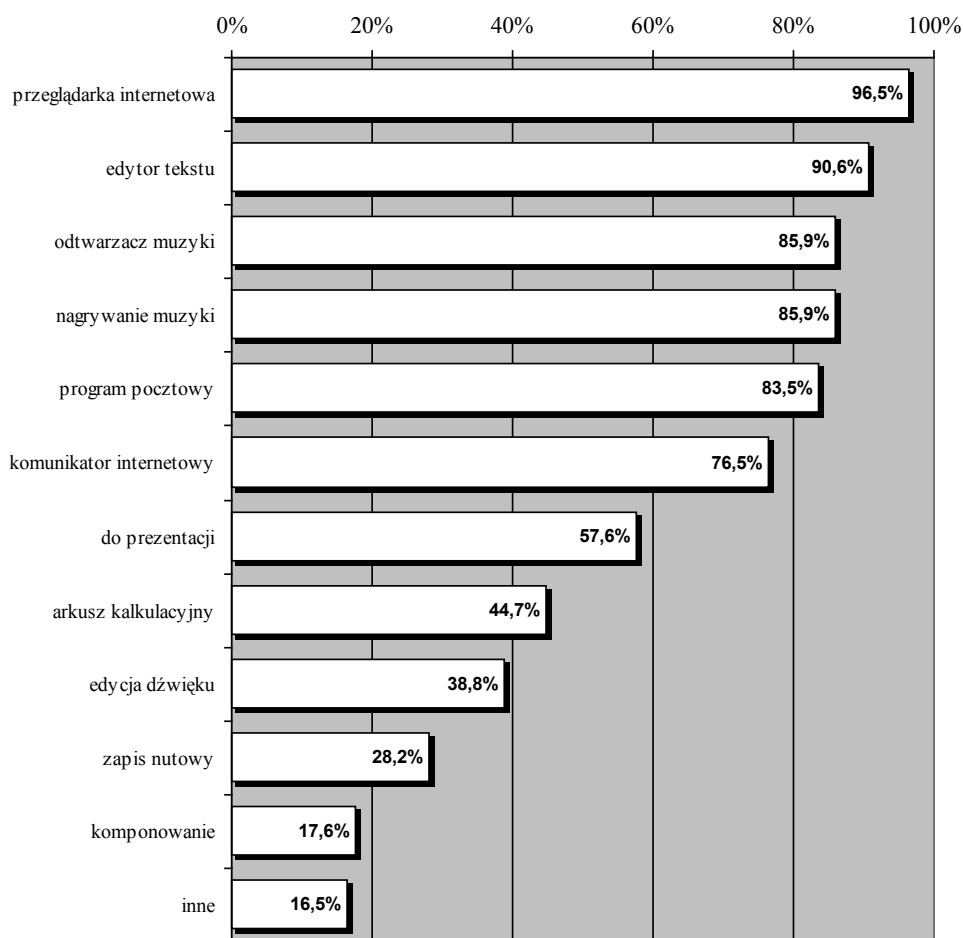
Powszechna znajomość podstawowego oprogramowania, wyniesiona z zajęć informatycznych obecnych na wszystkich etapach kształcenia, nie gwarantuje powszechnego stosowania tych narzędzi w dydaktyce tak specyficznego przedmiotu, jakim jest muzyka. Niewielkie zastosowanie ma tu bowiem znajomość edytora tekstu, baz danych, arkusza kalkulacyjnego czy szczegółów dotyczących budowy komputera. Wśród programów, których znajomość zadeklarowali respondenci, znajdują się zarówno programy komunikacyjne, biurowe, jak i muzyczne. Te ostatnie, mimo ich wyjątkowej przydatności w dydaktyce muzyki, nie są jednak uwzględniane w programach nauczania technologii informatycznej. Zainteresowani nimi nauczyciele musieli zatem we własnym zakresie poznać ich możliwości i zastosowania, co przekłada się na ich mniejszą popularność. Znajomość

---

¹⁷ Por.: przypisy 1 i 2.

poszczególnych rodzajów oprogramowania u badanych przedstawiono na wykresie 1.

Wykres 1. Deklaracje nauczycieli dotyczące umiejętności obsługi programów komputerowych (źródło: badania własne)

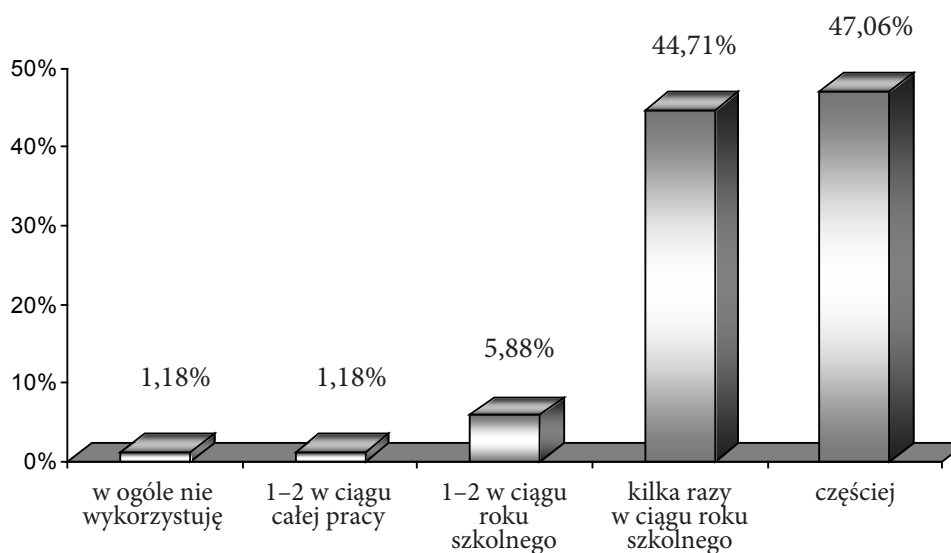

Programy specjalistycznie muzyczne znajdują się tu na końcu zestawienia (edytory dźwięku, edytory zapisu nutowego czy programy wspomagające komponowanie). Wysoką natomiast pozycję programów do odtwarzania i nagrywania muzyki tłumaczyć można ich popularnością w zastosowaniach domowych, niewymagających specjalistycznej wiedzy muzycznej, co nie umniejsza ich niewątpliwej przydatności na lekcjach muzyki.

Pierwsze miejsce, zajmowane przez przeglądarkę internetową, spowodowało do sprawdzenia, jakie portale i strony internetowe cieszą się największą popularnością wśród badanych nauczycieli. I tak grupę najczęściej odwiedzanych serwisów (44,7% odpowiedzi) stanowią: wikipedia, youtube, chomikuj oraz wrzuta, a więc źródła wiedzy i przykładów muzycznych czy filmowych, które można wykorzystać w trakcie lekcji. Natomiast 15,3% badanych odwiedza strony o treściach muzycznych – oferujące podkłady muzyczne, teksty piosenek, partytury, pliki karaoke, a także strony poświęcone np. F. Chopinowi. Internet stanowi więc przydatne i popularne wśród nauczycieli źródło materiałów dydaktycznych. Warto tu jednak zauważyć, że dedykowane nauczycielom portale, jak np.: scholaris.pl, muzykotekaszkolna.pl, szkolazklasa20.pl, interklasa.pl czy profesor.pl, nie zostały ani razu wskazane przez ankietowanych. Fakt ten każe zastanowić się nad skutecznością informacji na temat specjalistycznych portali dla nauczycieli czy nad obecnością takiej informacji chociażby w pokoju nauczycielskim. Być może również treści oferowane przez te serwisy rozmiągają się z potrzebami praktyków edukacji muzycznej.

Ważnym wyznacznikiem wykorzystywania TI przez nauczycieli jest częstotliwość takich działań. W badanej grupie przedstawia się ona następująco.

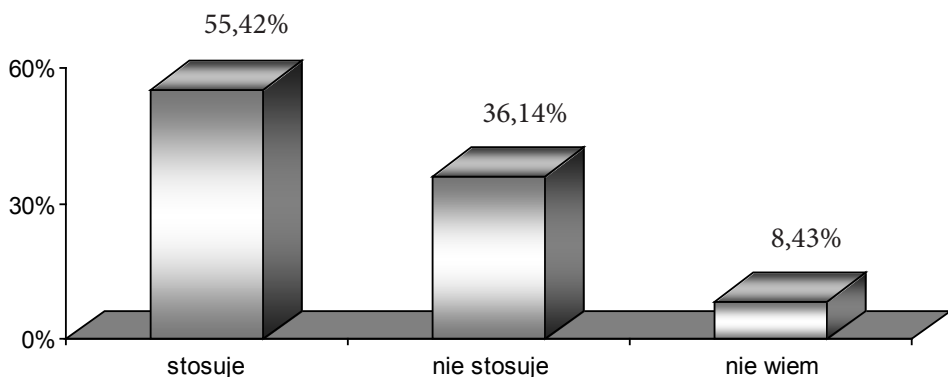
Wykres 2. Częstotliwość wykorzystywania TI w przygotowaniu lub prowadzeniu zajęć (źródło: badania własne)

Deklaracje respondentów w tym zakresie należy uznać za bardzo budujące. Suma dwóch ostatnich kategorii to 91,76% nauczycieli, którzy powszechnie korzystają z rozwiązań informatycznych na użytek pracy dydaktycznej. Ciekawym wnioskiem jest tu zaprzeczenie powszechnej opinii o mniejszym zainteresowaniu nowoczesną technologią u starszych nauczycieli. Parametr częstotliwości nie wykazuje bowiem istotnej korelacji z wiekiem, stażem pracy czy stopniem awansu zawodowego nauczycieli.

Ciekawym ale i koniecznym zabiegiem w tym miejscu będzie przytoczenie odpowiedzi dyrektorów szkół na pytanie, czy nauczyciel muzyki w jego szkole stosuje TI.

Wykres 3. Opinie dyrektorów o wykorzystywaniu TI przez nauczycieli muzyki (źródło: badania własne)

Zestawienie odpowiedzi nauczycieli, deklarujących w 100% korzystanie z TI w dydaktyce muzyki, z odpowiedziami dyrektorów zobrazowanymi wykresem 3, ujawnia dość dużą rozbieżność. O ile sam kierunek rozbieżności nie jest zaskoczeniem, o tyle jej rozmiar trudno bagatelizować. Ponad jedna trzecia części nauczycieli bowiem nie dała się poznać swojemu bezpośredniemu zwierzchnikowi jako kompetentni pracownicy, bądź świadomie wprowadziła ankietera w błąd. Pierwsza z możliwości sugeruje, że kompetencje nauczycieli w zakresie dydaktycznych zastosowań TI może nie być tematem poruszonym na radach pedagogicznych bądź w bezpośrednich rozmowach z dyrekcją szkoły. Taka możliwość zdejmowałaby z nauczycieli co najmniej część podejrzeń o celowe mijanie się z prawdą w odpowiedziach na pytania ankietowe. Pewnym potwierdzeniem takiej interpretacji jest blisko 8,5% ostatniej z możliwych odpowiedzi dyrektorów (wykres 3, odpowiedź „nie wiem”). Tylu z nich bowiem bez zażenowania przyznaje, że

nie interesowało się do tej pory poziomem kompetencji informatycznych swoich nauczycieli. Tym samym przyznają, że nie wiedzą, czy nauczyciele pod ich nadzorem pracują zgodnie z zapisami *Podstawy programowej...* czy warunkami awansu zawodowego.

Na podstawie odpowiedzi nauczycieli na pytania ankiety, wyróżniono grupę 26 respondentów przodujących w zastosowaniach dydaktycznych TI. Zadeklarowali oni stosowanie narzędzi informatycznych we wszystkich zaproponowanych w kafeterii sytuacjach (przygotowanie się do zajęć, przygotowanie materiałów dla uczniów, prowadzenie zajęć i ewaluacja osiągnięć uczniów) oraz częstotliwość takich działań określili jako „częściej niż kilka razy w ciągu roku szkolnego”. Grupa ta nie wyróżnia się żadnym demograficznym parametrem z ogółu badanych nauczycieli. Staż pracy 26 liderów w zastosowaniach TI w dydaktyce muzyki zawiera się w przedziale od 1 roku do 26 lat, wiek: 27–53 lata, wymiar zatrudnienia: 2–23 godziny tygodniowo. Jest wśród nich 3 nauczycieli kontraktowych, 8 mianowanych i 14 dyplomowanych. Porównanie parametrów tej grupy ze wszystkimi badanymi zawiera tabela 1.

Tabela 1. Zestawienie niektórych danych 26 nauczycieli najczęściej stosujących TI z całą grupą badanych nauczycieli (źródło: badania własne)

Parametry		Grupa 26 wiodących nauczycieli	Wszyscy badani
Staż pracy	średnia	14,6	15,1
	mediana	14	16
Wiek	średnia	41,5	42,8
	mediana	42	44
Wymiar zatrudnienia	średnia	16,3	14,9
	mediana	18	18
Stopień awansu zawodowego	stażyści	0%	2,5%
	kontraktowi	11,5%	16,25%
	mianowani	30,8%	31,25%
	dyplomowani	53,8%	50%

Nie stwierdzono żadnych istotnych statystycznie różnic wymienionych parametrów pomiędzy obiema grupami badanych. Zatem barier w stosowaniu TI w dydaktyce należy szukać w innych, bardziej subiektywnych elementach, być może związanych z postawą nauczycieli. Zgodnie z powszechną opinią oraz wcześniejszymi, cytowanymi wyżej, badaniami, koncentrują się one na dwóch głównych elementach: brak odpowiednich umiejętności oraz braki sprzętowe szkoły. Obydwa problemy były przedmiotem zapytania ankietowego. Badani nauczyciele wskazali, że głównym źródłem ich umiejętności informatycznych nie są zajęcia w ramach studiów nauczycielskich, tylko samodzielnie zdobyte kwalifikacje. Szczegółowe ujęcie tych odpowiedzi przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Źródła wiedzy i umiejętności w posługiwaniu się komputerem u badanych nauczycieli (źródło: badania własne)

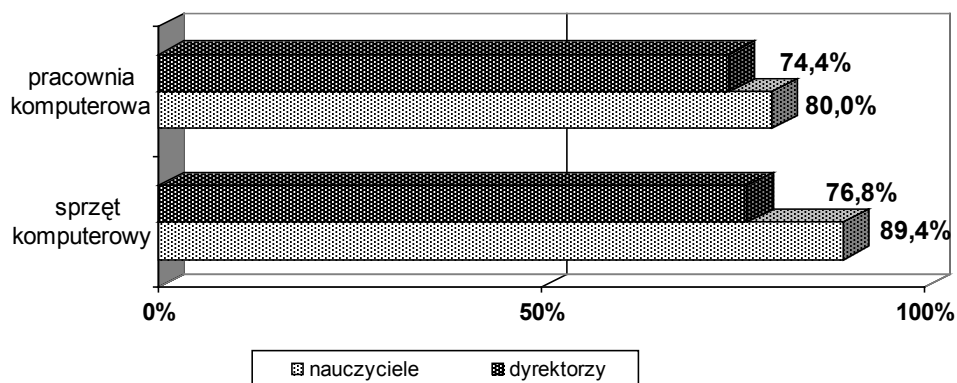
Źródła umiejętności	Liczba odpowiedzi
zajęcia w ramach studiów pedagogicznych	8 (9,4%)
zajęcia w ramach studiów muzycznych	4 (4,7%)
kursy lub szkolenia w ramach doskonalenia zawodowego	47 (55,3%)
studia podyplomowe	20 (23,6%)
pozaformalne (samokształcenie, lektura, pomoc członka rodziny, znajomych)	71 (83,5%)
inne	1 (1,2%)
nie potrafię posługiwać się komputerem	0 (0%)

Ogromna przewaga pozaformalnego sposobu zdobywania wiedzy i umiejętności w zakresie TI sprawia, że tak zdobyte kwalifikacje nie zawsze są dostosowane do potrzeb dydaktycznych. Trudności sprawiać może samo uświadomienie sobie możliwości takich zastosowań, co skutecznie ogranicza poszukiwania oryginalnych rozwiązań. Taką barierę wyobraźni można pokonać jedynie przez udział w kompetentnie zaprojektowanym kursie, prowadzonym przez osobę, która takie zastosowania wskaże na podstawie własnego doświadczenia oraz kompetencji. Duży udział w powyższym zestawieniu kursów i szkoleń w ramach doskonalenia zawodowego może budzić pewne nadzieje na takie skuteczne działania, nawet jednak pobież-

na analiza tematów szkoleń informatycznych dla nauczycieli prowadzi do wniosku, że skupiają się one przeważnie na alfabetyzacji informatycznej, a oferta szkoleniowa z zakresu komputerowych programów muzycznych praktycznie nie istnieje. Zatem umiejętności informatyczne nauczycieli, mimo iż dość powszechne, dotyczą jednak w większości materii mało przydatnej w dydaktyce muzyki (porównaj wykres 1).

Drugi z elementów blokujących aktywność nauczycieli w stosowaniu TI – braki sprzętowe szkoły – również był przedmiotem pytań w ankiecie. W celu zobiektywizowania danych poproszono o opinię w tej sprawie zarówno nauczycieli, jak i dyrektorów szkół. Ich zestawienie przedstawiono na wykresie 4.

Wykres 4. Dostępność sprzętu komputerowego na lekcjach muzyki – zestawienie odpowiedzi nauczycieli oraz dyrektorów (źródło: badania własne)

Dostępność sprzętu komputerowego a nawet pracowni komputerowej, na użytek lekcji muzyki nie stanowi w świetle powyższych wyników istotnego problemu. Opinie nauczycieli na ten temat w swoim optymizmie przewyższają nawet deklaracje dyrektorów.

Inną możliwą przyczyną unikania nowoczesnych narzędzi przez niektórych nauczycieli jest brak przekonania o ich użyteczności, wynikający jednak najczęściej z braku umiejętności posługiwania się programami typowo muzycznymi, czy też z braku świadomości dotyczącej konieczności podejmowania takich działań, choć wymóg taki wynika przecież z dokumentów, w których określono kompetencje nauczycieli.

Spośród badanych nauczycieli tylko 28,2% uważa, że kompetencje informatyczne w pracy nauczyciela są niezbędne, stąd wewnętrzna presja, by uzyskać takie kompetencje, jest u nauczycieli niewielka. Taką świadomość nauczycieli potwierdzają odpowiedzi na inne pytanie, o to, czy w *Podstawie programowej...* lub *Standardach kształcenia nauczycieli...* sformułowano obowiązek posiadania przez nauczyciela kompetencji informatycznych. 15,3% badanych wybrało odpowiedź „nie wiem”, 9,4% stwierdziło, że wymienione dokumenty nie dotyczą kompetencji informatycznych nauczyciela, a 5,9% nie udzieliło żadnej odpowiedzi. Zatem niską świadomość nauczycieli o konieczności posiadania kompetencji informatycznych oraz ich użyteczności należy uznać za jeszcze jedną przyczynę braku potrzeby uzupełnienia takich kompetencji u części respondentów.

Podsumowanie zacytowanych wyników badań można zatem ująć w kilku postulatach:

- o powszechność przedmiotu traktującego o dydaktycznych zastosowaniach technologii informatycznych na studiach nauczycielskich;
- o obecność szkoleń z zakresu muzycznych programów komputerowych w ofercie instytucji doskonalenia zawodowego nauczycieli muzyki;
- o większe zainteresowanie dyrektorów szkół kompetencjami swoich nauczycieli;
- o popularyzację użytecznych dydaktycznie serwisów internetowych;
- o uświadomienie nauczycielom konieczności posiadania kompetencji informatycznych, wynikającej z zapisów prawa oświatowego.

Można również na podstawie zaprezentowanych badań sformułować pewne tezy, obalające niektóre stereotypy:

- kompetencje informatyczne nauczycieli muzyki nie wykazują istotnej zależności od wieku czy stażu – a więc starsi nauczyciele wcale nie są bardziej nieporadni w obsłudze komputera od swoich młodszych kolegów i koleżanek;
- dostępność szkolnego sprzętu komputerowego do lekcji innych niż informatyka można uznać za powszechną i niestanowiącą przeszkody w jego wykorzystaniu.

Przedstawione wnioski są z konieczności tylko bardzo skrótowym ujęciem problemu. Mimo tego pozwalają na optymistyczne spojrzenie na kompetencje informatyczne nauczycieli muzyki oraz na chęć nauczycieli do ich poszerzania. Instytucjonalna pomoc, której zakres sformułowano powyżej

w formie postulatów, stanowi niezbędny warunek, aby w niedługim czasie móc powiedzieć, że nauczyciele muzyki w sposób kompetentny i efektywny potrafią korzystać z nowoczesnych narzędzi informatycznych.

Nie należy również zapominać, że aspekt techniczny nie jest jedynym, jaki należy podkreślić w kontekście kompetencji informatycznych nauczycieli. Co najmniej równie ważny aspekt, który Waław Strykowski nazywa „stroną humanistyczną współczesnych mediów”¹⁸, w przypadku dydaktyki muzyki zasługuje na poważniejsze potraktowanie w dokumentach definiujących sylwetkę kompetentnego nauczyciela: nowoczesnego nauczyciela-humanisty, korzystającego z nowoczesnych narzędzi technologicznych.

Bibliografia

- Jenkins H., *Kultura konwergencji. Zderzenie starych i nowych mediów*, tłum. M. Bernatowicz, M. Filipiak, Warszawa 2007.
- Kędzierska B., *Informatyczne kształcenie i doskonalenie nauczycieli*, Kraków 2005.
- Kędzierska B., *Kompetencje informatyczne w kształceniu ustawicznym*, Warszawa 2007.
- Patora P. (oprac.), *Raport z badania realizacji priorytetu MEN „Ocena jakości pracy szkoły w zakresie informatyzacji procesu edukacyjnego – zastosowanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej” w województwie łódzkim*, http://www.kuratorium.lodz.pl/data/other/raport_2.pdf (dostęp: 22.01.2010).
- Strykowski W., *Rola mediów i edukacji medialnej we współczesnym społeczeństwie*, „Chowanna” 2003, t. I (20).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli (Dz.U. z 2004 r., nr 260, poz. 2593).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U., nr 4, poz. 17, z 15 stycznia 2009).
- Standardy kształcenia nauczycieli na studiach wyższych zawodowych, uzupełniających studiach magisterskich, jednolitych studiach magisterskich oraz studiach podyplomowych*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 roku (Dz.U. z 2004 r., nr 207, poz. 2110).
- Standardy kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*, Załącznik do Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku (Dz.U. z 2012 r., nr 25, poz. 131).

---

¹⁸ W. Strykowski, *Rola mediów i edukacji medialnej we współczesnym społeczeństwie*, „Chowanna” 2003, t. I (20), s. 119.